

Kwieciński, Zbigniew

Rozwój - zmiana społeczna - edukacja : wprowadzenie

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Socjologia Wychowania 6 (166), 3-4

1986

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Z DYSKUSJI SEMINARYJNYCH

ROZWÓJ — ZMIANA SPOŁECZNA — EDUKACJA

Wprowadzenie

Koordinatorzy państwowego programu badawczego w problemie węzłowym 11.4., dotyczącym oświaty i wychowania (kolejno: profesorowie Tadeusz Lewowicki i Edmund Trempała), powierzyli mi i zespołom, z którymi współpracowałem, zadanie postawienia nowej generacji pytań badawczych i prób odpowiedzi na nie, pytań swoiście wynikłych z nowych — na progu lat osiemdziesiątych — relacji pomiędzy państwem i społeczeństwem, z nowych uwarunkowań dla szans i blokad rozwoju człowieka oraz nowej roli szeroko pojętej edukacji jako instrumentu i podmiotu postępowej zmiany społecznej (to jest takiej zmiany, która sprzyja maksymalizowaniu możliwości rozwojowych ludzi i grup społecznych). Pierwsze plony tego projektu: „Edukacja jako podmiot i instrument samoregulacji społecznej” — realizowanego przez zespoły filozofów, socjologów, psychologów, pedagogów społecznych i pedagogów — przedłożone zostały na seminarium w Błażejewku 1—3 grudnia 1983 r. w ponad 50 opracowaniach i raportach.

Rozległość i stopień trudności podjętej problematyki — mimo „ilościowego” sukcesu, dającego się zmierzyć setkami stron opracowań na centralne dla naszej edukacji tematy — zmusiły nas do przemyślenia możliwości jej pełnego rozwiązania w krótkim czasie trzech lat 1983—1985. Zdecydowano o przyjęciu teoretycznych modeli rozwiązań systemowych i zaakcentowaniu w dalszych badaniach: (1) teorii rozwoju osobowości społecznej w sytuacji zmian i zagrożeń oraz (2) empirycznych rozpoznaw stanów efektów rozwoju społecznego młodzieży, po to, by zmierzać do budowania ogólnych przesłanek dla myślenia o zmianach edukacyjnych, przy rezygnacji ze szczegółowych projektów i porad pedagogicznych. Dlatego też o kierownictwo projektu zwróciliśmy się do prof. Mikołaja Kozakiewicza, a sam projekt został zawężony do relacji „Oświata wobec zmian społecznych”.

W tomie tym prezentuję niektóre elementy i kierunki dyskusji ze wstępnej fazy realizacji projektu do (i na) seminarium w Błażejewku (podkreślając, że to tylko „ślady” tych dyskusji, przecież bardzo bogatych

w wątki, hipotezy i ustalenia w ponad pół setki raportów i że pozostałe elementy — na przykład prace poznańskiej grupy ze szkoły prof. Stanisława Kowalskiego, czy opracowania zespołu prof. Wiesława Łukaszewskiego — opublikowane zapewne zostaną w innych wydawnictwach).

Po zmianach programowych i strukturalnych zespołu wykonującego prace w grupie I problemu węzłowego 11.4. („grupie toruńskiej”), której organizacyjnie przewodzi dr Andrzej Kaleta, akcent położono na diagnozy empiryczne. Wybrane ich — znów z wielkiego bogactwa — przykłady zawiera druga część tego zeszytu, poprzedzona wprowadzającym szkicem koordynatora.

W tej pierwszej części zdecydowałem się na kontynuację jednego tylko wątku, obecnego w poprzednich tomach toruńskiej „Socjologii Wychowania Actae Universitatis N. Copernici” (tomy 4 i 5). Jest to problem teorii i praktyki szans rozwojowych jednostki i grupy społecznej w sytuacji zmian społecznych oraz problem przesłanek dla przeobrażania edukacji w Polsce. Wspólna dla spojrzeń psychologów społecznych, socjologa, filozofa i socjologów wychowania jest jedynie próba całościowego ujęcia nowej sytuacji i nowych problemów oraz zadań. Sposób stawiania pytań i próby odpowiedzi na nie różnią nas i są tylko przyczynkiem i wprowadzeniem do dyskusji.

Materiały empiryczne części drugiej — pochodzące z tekstów większych raportów i z kontekstów teoretycznych — też są zaledwie ilustracjami wysiłków, jakie zespół dra Andrzeja Kalety wykonuje w tym skoordynowanym programie. Niebawem i te aspekty pracy będą mogły być szerzej udostępnione.

*
*
*

„Socjologia Wychowania AUNC” była nieformalnym organem grupy socjologów wychowania i pedagogów społecznych skupionej w seminarium „Społeczne aspekty wychowania” przy Stacji IRWiR PAN w Toruniu. Z zespołu tego — od roku 1972 — wyrosło nie tylko kilku samodzielnych pracowników naukowych, ale i całe nowe placówki: najpierw przez jedną personalną w UMK, a potem także na wschód, na zachód i północ od Torunia. W Olsztynie, Gdańsku, Zielonej Górze, Poznaniu — a wciąż w Toruniu — owoce wspólnych naszych „biesiad” czwartkowych, pomysłów badawczych i badań samych mnożą się i owocują w nowe zespoły, seminaria, zakłady i publikacje.

Nie ma też zatem powodu, żeby nadal istniała ta sama „Socjologia Wychowania AUNC”, gdy gałęzie, wyrosłe ze wspólnego pnia jednej grupy, przerosły go i powaliły. Takie są prawa...

Zbigniew Kwieciński

1 listopada 1984